

Ehdotus	A 1940/UVN
Tekijä	Sosiaalidemokraattinen ryhmä
Käsittelijä	Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta

A 1940/UVN Jäsenehdotus lasten ja nuorten mielenterveydestä

Sosiaalidemokraattinen ryhmä ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että seurataan nuorten mielenterveyttä koskevan raportin tuloksia koronapandemian vaikutuksista ja vaihdetaan kokemuksia hyvistä esimerkeistä, joiden avulla nuorten mielenterveyttä on onnistuttu parantamaan.

että tietojen vaihtamisessa kiinnitetään erityisesti huomiota nuorisosukupolven erityisryhmiin, joilla on ikätovereitaan enemmän ongelmia ja erityistarpeita arjessaan.

että itsemurhien nollatoleranssin eteen tehtävä työ yhdistetään mielenterveyden parissa tehtävään työhön.

että huolehditaan siitä, että mielenterveysongelmista kärsivät nuoret saavat taakseen ongelmien selvittämisestä ja hoidon saamisesta Pohjoismaissa.

Taustaa

Mielenterveysongelmat ovat olleet kasvava yhteiskunnallinen ongelma jo pitkään. Mielenterveysongelmista kärsivien lasten ja nuorten lukumäärä on kasvanut voimakkaasti kymmenen viime vuoden aikana. Ruotsissa psykiatrisen diagnoosin takia suljetulla osastolla hoitoa saaneiden lasten ja nuorten lukumäärä on kaksinkertaistunut 2010-luvulla. Erityisesti masennusdiagnoosit ja erilaiset ahdistuneisuushäiriöt ovat mielenterveysongelmien kasvun taustalla. Myös stressi ja huolestuneisuus lisääntyvät. Kyseessä on kasvava kansanterveydellinen ongelma, josta aiheutuu paljon kärsimystä sairastuneille. Kyseessä on myös suuri yhteiskunnallinen ongelma, koska tiedetään, että sairastuneilla on usein vaikeuksia myöhemmin elämässään.

Yhteiskunnan tulee aina asettaa tukea ja apua tarvitsevat lapset ja nuoret etusijalle. Olemme yhdessä vastuussa siitä, että kaikilla lapsilla on hyvä lapsuus ja että he saavat mahdollisuudet kehittyä omien lähtökohtiensa mukaisesti.

Mielenterveysongelmien varhainen havaitseminen ja varhainen puuttuminen niihin on tärkeää. Pienet ongelmat voivat muodostua isoiksi, jos ongelmiin ei puututa ajoissa. Tiedämme, että eristäytyminen, rajalliset tiedot perheen oloista, ulkoinen kuormitus ja puutteelliset sosiaaliset kontaktit lisäävät riskiä siitä, että lapsi voi huonosti omassa kodissaan. Varhaista puuttumista ja ennalta ehkäisevää työtä on parannettava. Varhaiset toimet edellyttävät eri toimijoiden – koulun, sosiaalihuollon, lasten ja nuorten psykiatrian sekä kansalaisyhteiskunnan – välistä läheistä yhteistyötä. Mielenterveysongelmista kärsivien nuorten on tärkeää saada laadukasta ja helposti saatavilla olevaa hoitoa.

Pandemian aikana mielenterveysongelmat pahenivat entisestään etenkin niiden lasten ja nuorten kohdalla, joiden tilanne oli jo entuudestaan huono. Yhä useammat lapset ja nuoret tuntevat itsensä huolestuneiksi ja ahdistuneiksi, ja pandemian aikana monet eristäytyivät ja kokivat yksinäisyyttä. Ruotsalaisen Bris-järjestön (Barnens Rätt i Samhället) mukaan ahdistuneisuudesta käytävät keskustelut ovat lisääntyneet 61 prosentilla pandemian aikana. Suomessa psyykkisten häiriöiden takia sairaalahoitoa saavien tai psykiatrisessa laitoshoidossa olevien nuorten lukumäärä on kasvanut vuoden 2017 jälkeen.

Eläminen perheessä, jonka tulot eivät riitä kattamaan välttämättöimpiä menoja, vaikuttaa lapsen elämään ja arkeen. Tämä vaikuttaa elintilan kapenemiseen niin arkisissa asioissa, kuten sivuun jäämiseen eri harrastusmahdollisuuksista, kuin matalaan koulutustasoon ja lisääntyneisiin terveysongelmiin. Vanhempien kokemaa huoli taloudesta ja siitä seuraava epävarmuus perheen joutuessa elämään kädestä suuhun vaikuttavat lapseen myös mitä suurimmassa määrin. Hyvinvointivaliokunnan käynnistämä lapsiperheköyhyyden vastainen työ on siten tärkeässä asemassa, kun halutaan parantaa nuorten terveyttä.

On suuria eroja siinä, miten tytöt ja nuoret naiset voivat verrattuna poikiin ja nuoriin miehiin. Tytöt ja nuoret naiset kärsivät ilmoituksensa mukaan poikia ja nuoria miehiä useammin psyykkisistä häiriöistä, kuten peloista, huolestuneisuudesta ja ahdistuneisuudesta, samalla kun heidän riskinsä sairastua masennukseen on suurempi. Tyttöillä ja nuorilla naisilla on myös useammin stressin aiheuttamia oireita. Pojilla ja nuorilla miehillä puolestaan on useammin vaikeuksia koulunkäynnissä, ja useammat pojat ja nuoret miehet päätyvät itsemurhaan. Pohjoismaiden neuvosto asetti aiemmin tavoitteeksi itsemurhien vähentämisen 25 prosentilla vuoteen 2025 mennessä. Tavoitteena on myös, ettei yksikään lapsi tai nuori tee itsemurhaa.

Monet nuoret jäävät yhteiskunnan ulkopuolelle, jos he eivät opiskele tai ole työelämässä. Tanskassa 45 000 nuorella ikähaarukassa 15–25 vuotta ei ole mitään syytä nousta ylös aamulla eikä heidän potentiaaliaan ja voimavarojaan hyödynnetä millään tavoin. On useita syitä siihen, miksi mielenterveysongelmat lisääntyvät, miksi nuoret

jäävät kotiin ja miksi heille ei löydy paikkaa yhteiskunnasta. Kyse on muun muassa siitä, että koulu ei pysty antamaan tarvittavaa tukea ja että lasten ja nuorten psykiatriapalveluja ei ole saatavilla riittävässä laajuudessa.

Kansalaisyhteiskunta tekee korvaamattoman arvokasta työtä tarjoamalla varsinkin lapsille ja nuorille inhimillistä ja helposti saatavilla olevaa tukea. Kansalaisyhteiskunnan ja julkisen puolen yhteistyön merkitystä ei voida korostaa tarpeeksi.

Tarvitsemme lisää tietoa nuorten mielenterveydestä. Pohjoismaiden neuvosto on aiemmin päättänyt laatia seurannan pandemian vaikutuksista lapsiin ja nuoriin. Maissamme oleva tieto on koottava yhteen, niin että voimme vaihtaa tietoja, oppia toisiltamme ja keskustella toimenpiteistä, joiden avulla voimme parantaa lasten ja nuorten mielenterveyttä. Terveyserot kasvavat, ja meidän on siksi keskityttävä yhteiskunnan yhdenvertaisuuden lisäämiseen ja terveyserojen tasoittamiseen.

Tukholmassa 23. tammikuuta 2023

Tukholmassa 23. tammikuuta 2023

Anna Vikström (S)
Annette Lind (S)
Camilla Gunell (ÅSD)
Doris J. Jensen (S)
Erkki Tuomioja (sd.)
Eva Lindh (S)
Gunilla Carlsson (S)
Heidi Viljanen (sd.)
Heléne Björklund (S)
Henrik Møller (S)
Johan Andersson (S)
Jorodd Asphjell (A)

Kim Berg (sd.)
Lars Mejern Larsson (S)
Maria Gudme (S)
Mats Wiking (S)
Mirja Räihä (sd.)
Oddný G. Harðardóttir (Sf)
Per-Arne Håkansson (S)
Ragnhild Male Hartviksen (A)
Sara Emil Baaring (S)
Stein Erik Lauvås (A)
Tove Elise Madland (A)
Truls Vasvik (A)